

IQTISODIY SAVODXONLIKNI SHAKLLANTIRISH METOD VA SHAKLLARI

*Yusupov Ulug‘bek Kamalovich Chirchik shahar kasb-hunar maktabi
direktori*

Annotatsiya. Iqtisodiy ta‘lim kasb-hunar maktablarida ham kasbiy, ham umumta‘limiy va ishlab chiqarish fanlari bilan birgalikda tanlangan kasb bo‘yicha amaliy faoliyat uchun zaruriy bilim, ko‘nikma va malakaning shakllanishini ta‘min etadi. Korxonalarda ishlab chiqariladigan mahsulotlar sifati fan, texnika va texnologiyalar taraqqiyotining hozirgi zamon bosqichi sharoitida ishlab chiqarish mehnatiga kirishgan yosh kichik mutaxassislarning iqtisodiy-kasbiy tayyorgarliga bog‘liq. Bu kasb-hunar maktablari o‘quvchilarida zaruriy kasbiy ko‘nikma va malakalarni shakllantiruvchi iqtisodiy ta‘lim asoslarini chuqur o‘zlashtirishga e‘tiborni kuchaytirishni talab etadi.

Kalit so‘zlar. Iqtisodiy madaniyat, savodxonlik, ta‘lim va tarbiya, kasb hunar maktabi, korxonalar, ishlab chiqarish, foyda va zarar, daromad va buromad.

МЕТОДЫ И ФОРМЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ГРАМОТНОСТИ

**Юсупов Улугбек Камалович – директор Чирчикского городского
профессионального училища.**

Абстрактный. Экономическое образование в профессиональных училищах вместе с профессиональным, общеобразовательным и производственно-научным обеспечивает формирование необходимых знаний, умений и компетенций для практической деятельности по избранной профессии. Качество выпускаемой на предприятиях продукции зависит от экономической и профессиональной подготовки молодых специалистов, вступивших в производственную работу в условиях современного этапа развития науки, техники и техники. Это требует повышенного внимания к углубленному освоению основ экономического образования, формирующего у учащихся профессиональных учебных заведений необходимые профессиональные навыки и компетенции.

Ключевые слова. Экономическая культура, грамотность, образование и обучение, профессиональное училище, предпринимательство, производство, прибыли и убытки, доходы и прибыль.

METHODS AND FORMS OF DEVELOPING ECONOMIC LITERACY

Yusupov Ulugbek Kamalovich – director of the Chirchik city vocational school.

Abstract. Economic education in vocational schools, together with vocational, general education and production-scientific education, ensures the formation of the necessary knowledge, skills and competencies for practical activities in the chosen profession. The quality of products manufactured at enterprises depends on the economic and professional training of young specialists who entered production work in the conditions of the current stage of development of science, technology and technology. This requires increased attention to the in-depth development of the fundamentals of economic education, which develops the necessary professional skills and competencies in students of vocational educational institutions.

Key words. Economic culture, literacy, education and training, vocational school, entrepreneurship, manufacturing, profit and loss, income and profit.

Uzluksiz ta'lim tizimini joriy etishning alohida xususiyatlaridan biri ta'limning mustaqil turi sifatida o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limining kiritilishi hisoblanadi. Bu bozor iqtisodi sharoitida faoliyat ko'rsatadigan malakali raqobatbardosh kadrlar tayyorlashga yo'naltirilgandir.

Kasb-hunar ta'limida umumkasbiy bilim asoslarini chuqur o'rgatish orqali o'quvchilarni iqtisodiy faoliyatga tayyorlash va ularda amaliy malakalarni shakllantirish kabi muhim vazifalar amalga oshiriladi.

Xalq xo'jaligiga raqobatbardosh mutaxassislar yetishtiruvchi kasb-hunar ta'limi muassasalarida tayyorlanadigan kadrlarni, ya'ni bevosita iqtisodiy faoliyat bilan shug'ullanadigan ijodkor kichik mutaxassis (tadbirkor, tijoratchi, texnik-arxitektor, kompyuter-dizayneri, plakatchi-rassom va ratsionalizator-ixtirochi)larni kasbiy tayyorlashda iqtisodiy ta'lim muhim o'rin tutadi.

Zotan, zamonamizning buyuk iqtisodchilari ham o'quvchilik yillarida maktab partasida o'tirib, kasbiy-iqtisodiy faoliyatlarini boshlaganlar.

Mamlakat iqtisodiyotidagi tub o'zgarishlar, uning xom ashyo yo'nalishidan raqobatbardosh pirovard mahsulot ishlab chiqarishga o'tayotganligi kasb-hunar ta'limiga butunlay yangi vazifalarni qo'ymoqdaki, ular endi malakali ishchilargina emas, balki har biri bir necha kasbni egallagan iqtisodiy savodxon xodimlarni ham yetkazib berishlari kerak. Iqtisodchi xodim ishlab chiqarish xarakteriga tez

moslashuvchi mutaxassis bo‘lib, u davlat va nodavlat korxonalarida faoliyat ko‘rsatib keta olish imkoniyatiga ega bo‘lmog‘i lozim.

Chunonchi yuqori malakali raqobotbardosh iqtisodchi xodimlar tayyorlashda iqtisodiy savodxonlik kursining o‘z o‘rni, ahamiyati bor va va alohida xususiyatlarga ega.

Iqtisodiy ta‘lim kasb-hunar maktablarida ham kasbiy, ham umumta‘limiy ahamiyatga ega. U ishlab chiqarish fanlari bilan birgalikda tanlangan kasb bo‘yicha amaliy faoliyat uchun zaruriy bilim, ko‘nikma va malakaning shakllanishini ta‘min etadi. Zero, korxonalarda ishlab chiqariladigan mahsulotlar sifati fan, texnika va texnologiyalar taraqqiyotining hozirgi zamon bosqichi sharoitida ishlab chiqarish mehnatiga kirishgan yosh kichik mutaxassislarning iqtisodiy-kasbiy tayyorgarligiga bog‘liq. Bu kasb-hunar maktablari o‘quvchilarida zaruriy kasbiy ko‘nikma va malakalarni shakllantiruvchi iqtisodiy ta‘lim asoslarini chuqur o‘zlashtirishga e‘tiborni kuchaytirishni talab etadi.

Biz noqitiosodiy yo‘nalishdagi kasb-hunar maktablari o‘quvchilarining iqtisodiy savodxonligini shakllantirish maqsadida fakultativ mashg‘ulotlar uchun mo‘ljallangan maxsus «Iqtisodiy savodxonlik» kursi va uning dasturini ishlab chiqdik. Ushbu dastur umumta‘lim maktablarida o‘qitiladigan «Iqtisodiy bilim asoslari» hamda kasb-hunar maktablari uchun nashr etilgan «Iqtisodiy bilim asoslari» va «Iqtisodiyot asoslari» qo‘llanma va darsliklarining bevosita mantiqiy davomi hisoblanadi.

«Iqsodiy savodxonlik» kursi bo‘yicha bir necha dastur variantlari ishlab chiqilishi mumkin. O‘qituvchi o‘z ta‘lim muassasasida predmet (kurs)ni o‘qitishning aniq shart-sharoitlarini: o‘quv soatlarini, o‘z malakasi darajasini, o‘quvchilarning tayyorgarligi darajasini, ta‘lim muassasasining texnik ta‘minotini, tegishli o‘quv materiallarining mavjudligi va mavjud emasligini hisobga olgan holda dastur variantlaridan birini tanlashi mumkin.

Mavzular bo‘yicha o‘quv vaqtini taqsimlashning taklif etilgan varanti yo‘naltiruvchi xarakterga ega bo‘lib, o‘qituvchi dasturning u yoki bu bo‘limiga ko‘proq etibor qaratishi mumkin. Bunda o‘quvchilarning bilishga bo‘lgan qizishi va tayyorgarlik darajasini hisobga oladi. O‘qituvchi o‘z dasturini ishlab chiqishida «Iqtisodiy savodxonlik» kursi mazmunida aks etuvchi asosiy iqtisodiy konsepsiyalar ro‘yxatidan foydalanadi. Iqtisodiy tushunchalarni o‘rganish oddiydan murakkab sari boradi.

«Iqtisodiy savodxonlik» dasturi mashg‘ulot o‘tkazishning faol shakllaridan keng foydalanishga asoslanilgan. Pedagogik tajribalar ko‘rsatadiki, ulardan keng foydalanish o‘quvchilarning nazariy va amaliy bilimlarini chuqurlashtiradi. O‘quvchilar olgan iqtisodiy bilimlarini amalda qo‘llash bo‘yicha amaliy malakaga ega bo‘ladilar, boshqa predmetlarni oson o‘zlashtiradi.

O‘quv mashg‘ulotlarida ish o‘yinlari va kompyuter o‘yinlari qoidasini tushuntirish vaqt talab etadi, chunki u olingan natijalarni tahlil etish va talqin qilishda alohida ahamiyatga ega. Dasturga adabiyotlar ro‘yxati ilova qilinadi va ular o‘qituvchilar uchun tavsiya etiladi. Shu bilan birga dastur bo‘yicha ishlash biznes va tadbirkorlik faoliyati bilan bog‘liq jarayonlar haqida yaxlit tasavvurga ega bo‘ladi. Boshqa iqtisodiy fanlar (bank ishi, marketing, menejment, qimmatli qog‘ozlar bilan amallar) ni o‘rganish o‘quv amaliyoti bilan uzviy bog‘liq.

Quyida «Iqtisodiy savodxonlik» kursi o‘quv dasturini keltirib o‘tamiz

«Iqtisodiy savodxonlik» kursi o‘quv dasturi

1-jadval

Mavzular	Mustaqil o‘qish		
	a’ruza	A maliy mashg‘ulot	Mustaqil o‘qish
Iqtisodiy savodxonlik» kursining predmeti va vazifalari			Takrorlash
Iqtisodiy savodxonlikni shakllantirishning ijtimoiy-siyosiy va ta’lim-tarbiyaviy ahamiyati			Takrorlash
Iqtisodiy savodxonlikning tarixiy ildizlari			Iqtisod tarixini o‘rganish
Mustaqillikdan keyin iqtisodiy savodxonlik tushunchasining ma’no va mazmuni, uning shakllanishi va rivojlanishi			A. I. Karimov asarlaridagi iqtisodiy tushunchalar tahlili

	Kasb-hunar ta'limi tizimida iqtisodiy ta'lim-tarbiya va iqtisodiy savodxonlik muammosi			Kasb-hunar maktablari uchun nashr etilgan iqtisodga oid qo'llanmalar bilan tanishish
	Kasbiy-iqtisodiy faoliyat-iqtisodiy savodxonlikni shakllantirish omili		2	Iqtisodiy faoliyat turlarini o'rganish
	Iqtisodiy tushunchalarni tasniflash bo'yicha intellektual trening		2	Lug'atlarni o'rganish
	Iqtisod va amaliyot» mavzuida bayon yozish, tayanch ma'ruza matnini yoki ish daftarini tayyorlash		2	Uslubiy adabiyotlarni o'rganish
	Iqtisodiy masalalarni yechishda axborot texnologiyalaridan foydalanish		2	Axborot texnologiyalariga oid materiallarni o'rganish
	«Iqtisodiy savodxonlik» intellektual treningi		4	Takrorlash, amaliyotni o'rganish
	«Iqtisod mamlakatiga sayyohat» didaktik o'yini		4	Iqtisodiy bilimlarni takrorlash
	«O'quv firmasi» didaktik o'yini		4	Iqtisodiy bilimlarni takrorlash
	Jami: 44	4	0	2

«Iqtisodiy savodxonlik» kursining yuqorida keltirib o'tilgan dasturi O'zbekiston Respublikasining milliy o'quv dasturi hamda Davlat ta'lim standartlari

bo'yicha malakali kichik mutaxassislar tayyorlash talablariddan kelib chiqqan holda tuzilgan.

Ana shu maqsaddan kelib chiqqan holda «Iqtisodiy savodxonlik» kursini o'qitishda quyidagi vazifalarni hal etish ko'zda tutilgan:

-bitiruvchilarda real iqtisodiy hayot haqida tassavur hosil qilish.

-jamiyatning iqtisodiy taraqqiyotini jadallashtirishda iqtisodiyot faninining ahamiyatini tushuntirish, o'quvchilarni g'oyaviy-siyosiy, vatanparvarlik, milliy istiqlol g'oyalariga sodiqlik ruhida tarbiyalash; iqtisodiyotimizning tarixiy-milliy ildizlari bilan tanishtirish;

-o'quvchilarning real iqtisodiy dalillar, tushunchalar, qonunlar, nazariyalar, iqtisod fanining metodlari, jahon iqtisodiyoti tizimi, iqtisodiy modellar haqidagi tasavvurlarini kengaytirish;

-o'quvchilarni iqtisodiy savodxonlik tushunchasi, uning ijtimoiy-pedagogik ahamiyati bilan tanishtirish;

-bo'lajak kichik mutaxassislarni mustaqil iqtisodiy ta'lim olish va mushohada yuritish usullari bilan qurollantirish;

-iqtisodiy munosabatlar, kasbiy-iqtisodiy faoliyat bo'yicha, iqtisodiy qonun va qarorlarni hayotda qo'llash bo'yicha amaliy ko'nikmalarni shakllantirish;

-o'quvchilarni iqtisodiy tushunchalar, qonun-qoidalar, iqtisodiy hodisa va voqealar mazmunini tahlil qilishga o'rgatish;

-real hayotdagi iqtisodiy hodisalarni kuzatish va ularning sabablarini tushuntirish, shuningdek, darslik va qo'llanmalardan tashqari, yana qo'shimcha iqtisodiy adabiyotlar, davriy nashrlar, ma'lumotnomalar, lug'atlardan foydalanish ko'nikmalarini shakllantirish;

-matematik-hisob kitob ishlariga, iqtisodiy masalalarni yechishga o'rgatish, kasbiy-iqtisodiy faoliyat jarayonida axborot texnologiyalaridan foydalanish malakalarini rivojlantirish;

-o'quvchilarning iqtisodiy fanlarni o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshirish, iqtisod fanini o'qitishni amaliyot bilan, yangi demokratik jamiyat qurish bilan uzviy bog'lash o'quvchilarni ongli ravishda kasbiy o'z-o'zini belgilashga o'rgatish va o'quv motivlarini shakllantirish;

-o'quvchilarda iqtisodiy savodxonlikni shakllantirish.

«Iqtisodiy savodxonlik» o'quv kursi bo'yicha o'quvchilar bilimiga qo'yiladigan talablar dasturga kiritilgan har bir mavzu bo'yicha mustaqil fikr

yuritish va amaliy mashg‘ulotlarda faol ishtirok etish darajasi bilan belgilanadi. Bo‘lajak kichik mutaxassislar darslik va o‘quv qo‘llanmalarni va

Biz tomonimizdan ishlab chiqilgan va quyida keltirib o‘tiladigan uslubiy xarta iqtisodiy savodxonlik mashg‘ulotlarini tashkil etish jarayonini, mashg‘ulotlarda o‘qituvchi va o‘quvchi ishining ketma-ketligini, iqtisodiy savodxonlikni shakllantirish bo‘yicha amalda qo‘llanilayotgan metodlar va o‘qitish vositalarining mohiyatini ochib beradi.

Albatta, noiqsodiy yo‘nalishdagi kasb-hunar maktablari o‘quvchilarining iqtisodiy savodxonligini shakllantirish maqsadida «Iqtisodiy savodxonlik» kursini o‘rganishning uslubiy xaritasini ishlab chiqish maqsadga muvofiq (jadvallarga qarang).

«Iqtisodiy savodxonlik» kursini o‘rganishning uslubiy xaritasi (noiqsodiy yo‘nalishdagi kasb-hunar maktablari o‘quvchilarining iqtisodiy savodxonligini shakllantirish misolida)

2-jadval

O‘rganiladigan mavzular	Ta’lim maqsadi	Motivatsion asos	O‘qitish metodlari
2. «Iqtisodiy savodxonlik» kursining maqsad va vazifalari	O‘quvchilarga «Iqtisodiy savodxonlik» kursining maqsad va vazifalari haqida tushuncha berish, iqtisodiy savodxonlikning ahamiyatini tushuntirish	Ilgari o‘zlashtirilgan iqtisodiy tushunchalar mustahkamlanadi, o‘quvchilarda iqtisodiy savodxonlik oshiriladi	Suhbat, hikoya, ma’ruza bayon yozish, raqamlarni daftarga yozib, tahlil etish
2. Iqtisodiy savodxonlikni shakllantirishning ijtimoiy-siyosiy va	Iqtisodiy savodxonlikning jamiyat taraqqiyoti va mamlakatning rivojlanishidagi	O‘quvchilarning iqtisodiy tasavvurlari va dunyoqarashi	Plakatlar, ko‘rgazmali materiallar, videolavhalar,

ta'lim-tarbiyaviy ahamiyati	ijtimoiy-tarixiy ahamiyatini tushuntirish	kengayadi, iqtisodiy tafakkuri rivojlanadi	suhbat, munozara ma'ruza
2. Iqtisodiy savodxonlikning tarixiy ildizlari	Iqtisodiy ta'lim-tarbiyaning tarixiy ildizlari, buyuk allomalarimizning iqtisodiy qarashlari bilan tanishtirish, savdo-sotiq, tijorat, buyuk ipak yo'li, islomda iqtisodiy tarbiya tushunchalarini tarixiy nuqtai nazardan tushuntirish	Iqtisodiy ta'lim-tarbiyaga oid tarixiy meroslar, iqtisodiy voqea va jarayonlar, ular orasidagi bog'liqliklar, iqtisodiy qarashlar o'rganiladi, o'rganilgan iqtisodiy tushunchalar yanada mustahkamlanadi	Muammol i suhbat, hikoya, tarixiy manbalar bilan tanishish
2. Mustaqillikdan keyin iqtisodiy savodxonlik tushunchasining ma'no va mazmuni, uning shakllanishi va rivojlanishi	O'zbekistonda bozor munosabatlariga o'tishning tarixiy shart-sharoitlari va bosqichlarini o'rganish – iqtisodiy savodxonlikni shakllantirish omili	Iqtisodiy tizimlarni taqqoslash metodi o'rganilayotgan o'quv materiallarini chuqur o'zlashtirish va tushunishga, o'zlashtirishni osonlashtirish va xotirada saqlab qolishga imkon beradi	Videolavhalar ko'rsatish va muhokama etish, suhbat, tushuntirish, tahlil
2. Kasb-hunar ta'limi tizimida iqtisodiy ta'lim-tarbiya va iqtisodiy savodxonlik muammosi	Kasbiy faoliyatda iqtisodiy savodxonlikning ahamiyatini tushuntirish,	Kasbiy-iqtisodiy ta'lim haqida tushuncha beriladi, o'quvchilarga o'z ijodiy qobiliyatini	Muammol i suhbat, doska, plakatlar-namoyishli usul

	o‘quvchilarni ijodiy fikrlashga o‘rgatish	namoyon etishga, mustaqil fikrlashga, xulosalar chiqarishga imkon beriladi.	
6. Kasbiy-iqtisodiy faoliyat-iqtisodiy savodxonlikni shakllantirish omili	Kasbiy-iqtisodiy faoliyatning nazariy va amaliy asoslari bilan tanishtirish, bo‘lajak kichik mutaxassisning kelgusidagi kasbiy faoliyatdagi iqtisodiy amallar va vaziyatlarni o‘rganish	O‘quvchilar kasbiy-iqtisodiy, amaliy faoliyatga o‘rgatiladi	Ish uyinlari, rolli o‘yinlar, amaliyot
7. Iqtisodiy tushunchalarni tasniflash bo‘yicha intellektual trening	Iqtisodiy tushunchalarni ixtisoslik bo‘yicha guruhlarga ajratish, tasniflash, ularning amaliy ahamiyatini tushuntirish	O‘quvchilarning ilgari o‘zlashtirgan iqtisodiy bilimi va tushunchalari mustahkamlanadi	Topshiriqlar, mashqlar, amaliyot
8. «Iqtisod va amaliyot» mavzuida ilmiy-amaliy konferensiya	Ma’ruza matnlarini mustaqil yozishga, adabiyotlar bilan mustaqil ishlashga o‘rgatish, mustaqil bilim olishga o‘rgatish	O‘quvchilarda mustaqil bilim olish bo‘yicha ko‘nikma va malakalar shakllanadi	Mustaqil ta’lim olish, ma’ruza, bayon yozish, tayanch ma’ruza matnini yoki ish daftarini tayyorlash

<p>9. Iqtisodiy masalalarni yechishda axborot texnologiyalaridan foydalanish</p>	<p>Iqtisodiy bilim olishda zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish – iqtisodiy savodxonlikni shakllantirish omil ekanini tushuntirish</p>	<p>Zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanib, iqtisodiy bilim olish bo'yicha amaliy malaka shakllanadi</p>	<p>Kompyuterdan foydalanib iqtisodiy masalalar yechiladi, iqtisodiy mashq va topshiriqlar bajariladi</p>
<p>10. «Iqtisodiy savodxonlik» intellektual treningi</p>	<p>O'quvchilarning iqtisodiy jarayonlar va bu jarayonlarda kuzatiladigan o'zaro bog'liqliklar, iqtisodiy tushunchalar haqidagi tasavvurlarini rivojlantirish</p>	<p>O'quvchining fanga bo'lgan qiziqishi ortadi, iqtisodiy savodxonligi rivojlanadi, u muammoni oldindan ko'ra bilishga va uni hal etish uchun mustaqil qaror qabul qilishga o'rganadi, unda amaliy-kasbiy ko'nikmalar rivojlanadi.</p>	<p>Intellektual trening, amaliyot</p>
<p>11. «Iqtisod mamlakatiga sayyohat» didaktik o'yini</p>	<p>O'quvchilarning bank ishi, tadbirkorlik, boshqaruv faoliyati mavzularini o'rganish natijasida olgan bilimlarini tizimlashtirish va umumlashtirish.</p>	<p>O'quvchilarning iqtisodiy bilimlari ortadi, ular kasbiy-amaliy kunikmalar shakllanadi</p>	<p>Ish o'yini, rolli o'yin, amaliyot</p>

<p>12. «O‘quv firmasi» didaktik o‘yini</p>	<p>Real tijorat firmasi faoliyatiga taqlid qilgan holda ta’limiy maqsad asosida o‘quvchilarni ishlab chiqarish faoliyatiga tayyorlash, ularda shaxsiy va kasbiy sifatlarni shakllantirish</p>	<p>Kasbiy sifatlar (muloqotga kirishuvchanlik, komandada ishlash uquvi, ish vaqtini rejalashtirish, ishni tashkil eta bilish, axborotlardan foydalana olish, ziddiyatli vaziyatlardan chiqib keta bilish) va shaxsiy sifatlar (mas’uliyat, moslashuvchanlik, mulohazakorlik, bag‘ri kenglik, dadillik) shakllanadi, kasbiy faoliyatga tayyorlanadi.</p>	<p>O‘quv amaliyoti mashg‘uloti</p>
--	---	---	------------------------------------

«Iqtisodiy savodxonlikning tarixiy ildizlari» mavzuida

yoza ravishda amalga oshiriladigan savol-javob mashg‘ulotining texnologik xaritasi

3-jadval

<p>Ishning bosqichlari va mazmuni</p>	<p>Faoliyat</p>	
	<p>Ta’lim beruvchiliki</p>	<p>Ta’lim oluvchiliki</p>

<p>I-bosqich. Tayyorgarlik.</p>	<p>O‘quv mashg‘ulotining maqsad va natijalarini shakllantiradi, uni baholash mezonlarini belgilaydi.</p> <p>Kerakli o‘quv materiallarini tayyorlaydi. Guruhlar tarkibi belgilaydi.</p> <p>Mashg‘ulot boshlanishidan oldin, stollar guruhlarining ishlashi uchun qulay tarzda o‘rnatilishini ta‘minlaydi.</p>	<p>Guruhlarda ishlash uchun auditoriyani tayyorlaydilar.</p>
<p>II-bosqich. Kirish.</p>	<p>O‘quv mashg‘ulotini o‘tkazish qoidalari, ishning maqsadlari va baholash mezonlari bilan tanishtiradi. Ta‘lim oluvchilarni 2-3 ta guruhga bo‘ladi. Auditoriya bo‘ylab savollar yozilgan konvertlarni tarqatish tartibini belgilaydi va ko‘rsatadi. Konvertlarni tarqatish bo‘yicha mashq ishlarini amalga oshiradi. Javoblarni tayyorlash va yozish uchun vaqtni belgilaydi.</p> <p>Ta‘lim oluvchilar vazifani tushunganliklariga iqror bo‘lish uchun, mavzuni o‘rganish paytida, ular qaysi savollarga javob olmaganlari to‘g‘risida so‘raydi.</p> <p>Har bir qatnashchidan o‘zi uchun eng muhim bo‘lgan bitta savolni ifoda qilishni taklif qiladi.</p>	<p>Ishni bajarishga kirishishadi.</p>
<p>III-bosqich. Ishni bajarish</p>	<p>Ta‘lim oluvchilar vazifani tushunganliklariga iqror bo‘lish uchun, mavzuni o‘rganish paytida, ular qaysi savollarga javob olmaganlari to‘g‘risida so‘raydi.</p> <p>Har bir qatnashchidan o‘zi uchun eng muhim bo‘lgan bitta savolni ifoda qilishni taklif qiladi.</p>	<p>Ta‘lim oluvchilar savollar beradilar va ularga javob beradilar.</p>

<p>IV-bosqich. Ishni bajarish.</p>	<p>Bironta ta’lim oluvchidan, o‘zining ana shu savolini aytishni, boshqalardan esa, unga javob berishni taklif qiladi. Bir nechta javoblarni eshitganidan so‘ng, zarurati bo‘lsa, savol va javoblarni to‘ldiradi. Ta’lim oluvchilar vazifani tushunganliklariga ishonch hosil qilgandan so‘ng, ishni boshlashga ruxsat beradi.</p> <p>Ishni koordinatsiya qiladi, fikr–mulohazalar bildiradi, sharhlaydi. Tahliliy xarakterdagi savollarni beradi.</p> <p>Savollarga javob beradi. Bahslarni boshqaradi. Zarurati bo‘lganda ta’lim oluvchilarga yoki butun guruhga yordam beradi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Konvertlarda o‘zlarining belgisini chizadi; • savollarni yozadilar; • konvertni chap tomondagi qo‘shnisiga uzatadi; • o‘ng tomondagi qo‘shnisidan konvertni oladi, javobni varaqqa yozadi, uni konvertga solib, chap tomondagi qo‘shnisiga uzatadi.
<p>V-bosqich. Ishni tugallash.</p>	<p>Hamma qatnashchilar ichida javoblar yozilgan o‘zining konvertini olganidan so‘ng, ishni tugatishlarini so‘raydi. Konvertni</p>	<p>Javoblar bilan tanishadilar. +o‘yilgan savollarga berilgan</p>

<p>Guruhlarda ishga yakun yasash, tahlil qilish, baholash.</p> <p>VI-bosqich. Natijalarni tahlil qilish, baholash, yakun yasash.</p>	<p>ochib, ichidagi javoblar bilan tanishishni so‘raydi.</p> <p>Guruhning umumiy ishini baholaydi. Ta’lim oluvchilar tomonidan qanday savollar berilganini tahlil qiladi va o‘zi uchun, ushbu mavzuni o‘qitish texnologiyasiga qanday o‘zgartirishlar kiritilishi lozimligi to‘g‘risida xulosalar chiqaradi.</p> <p>O‘quvchilar bilimini «mashg‘ulotda faol ishtirok etdi, savollarga to‘g‘ri javob berdi» yoki mashg‘ulotda faol ishtirok etmadi, savollarga to‘g‘ri javob bermadi» mezoni asosida baholaydi</p>	<p>javoblar ularni qanchalik qoniqtirganligi aniqlaydilar. Guruh oldida o‘z savollarini o‘qiydilar, unga o‘rtoqlari taklif qilgan variantlardan umumlashtirilgan javob beradilar.</p> <p>Guruhlar vakillari savollar va javoblarni yig‘ib oladilar, umumlashtiradilar. Umumlashtirilgan xulosani barchaga e‘lon qiladilar.</p>
--	--	--

«Iqtisodiy savodxonlik» dasturini ishlab chiqish sabablarini quyidagicha asoslash mumkin:

Endi quyida «Iqtisodiy savodxonlik» kursi mavzularidan birini o‘rganishning texnologik xaritasini keltirib o‘tamiz. Mavzu yozma ravishda savol-javob asosida o‘tkaziladi.

1. Dasturni ishlab chiqish uchun kasb-hunar maktablari uchun yaratilgan zamonaviy o‘quv-uslubiy qo‘llanmalardan, shuningdek xorijiy mamlakatlarda nashr etilgan adabiyotlardan foydalaniladi.

2. Dastur bo'yicha ishlash hozirgi zamon statistik ma'lumotlar va iqtisodiy ko'rsatkichlardan foydalanishni, joriy iqtisodiy voqea va hodisalarni tahlil etishni taqozo qiladi.

3. Dastur bo'yicha ishlash zamonaviy texnik vositalar (kompyuterlar, proyektorlar va videotexnikalar, telekommunikatsiyaning yangi vositalari, Internet tarmog'i, multimedia dasturlari va maxsus dasturiy vositalar) dan foydalanishni nazarda tutadi.

4. O'qitishning zamonaviy metodlari (rolli o'yinlar, kichik guruhlarda ishlash, kompyuterda modellashtirish va boshqalar) va bilimlar monitoringining zamonaviy metodlari (berilgan topshiriqlarni bajarish natijasini test orqali tekshirib ko'rish va natijalarni kompyuterda qayta ishlash, iqtisodiy diktantlar, iqtisodiy masalalar yechish, referatlar yozish, esse, o'yin jarayonida mustaqil qabul qilingan boshqaruv qarorlarini baholash va boshqalar) dan keng foydalanilgan holda dastur bilan ishlash katta samara beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Mirziyoyev SH.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. Toshkent, "O'zbekiston", 2017 yil, 488 bet.

2.2021-2030 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Янги Ўзбекистон strategiyasi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021 yil Farmoni.

3. Matematika soxasidagi ta'lim sifatini oshirish va ilmiy-tadqiqotlarni rivojlantirish chora tabirlari to'g'risida. Uzbekiston Respublikasi prezidentining PQ-4708-son 07.05.2020 Qarori.

4. Boboqulov S. Iqtisod: ta'lim, savodxonlik, shaxs. // J. Kasb-hunar ta'limi. - 2004. -№6. -B. 24.

5. Boboqulov S. O'qitishda iyun texnologiyalaridan foydalanish. //J. Kasb-hunar ta'limi. -2002. №3. -B. 14-15.

6. Boboqulov S. «Iqtisodiy savodxonlik» treningi. //J. «Kasb-hunar ta'limi» jurn. -2006. -№3. -B. 15-16.

7. Boboqulov S. Iqtisodiyot darslarida innovatsion ta'lim texnologiyalardan foydalanish. //J. «Kasb-hunar ta'limi» jurn. -2006. -№4. -B. 7-8.

8.Djumaev M.I. Some Considerations of Teaching Mathematics Inuzbek Primary School. Journal of Mathematical & Computer Applications. SRC/JMCA-123. J Mathe & Comp Appli, 2023 Volume 2(2): 1-5 ISSN: 2754-6705

9..Djumayeva M.M. Ta’limni takomillashtirish mexanizmlari. Pedagogik innovasiyalar va yukori samaradorlikka yetak-lovchi ta’limiy goyalar mavzusidagi Respublika Onlayn ilmiy -amaliy kon-ferensiyasi Surxondaryo viloyat XTKT va ularning MOXM (2020 yil 15 may) 152-154

Research Science and
Innovation House

